

מטעמי תורת זילים

פרשת תצוה – פגם מדת הגאווה

אחד מבגדיו של אהרן הכהן היתה המצנפת שהניחו על ראשו, ובלבישתה היה מתכפר לישראל על גסי הרוח שבהם כפי שאמרו רבותינו "יבא דבר שבגובה ויכפר על מעשה גובה" (גמ' זבחים דף פח ע"ב, גמ' ערכין דף טו ע"א). והמצנפת היתה כנגד מוחו של האדם כפי שפגם הגאווה הוא במוח (עפ"י יקהלת יעקב ערך 'מצ' תיבה 'מצה' ד"ה מצנפת). ועוד התורה רמזה על איסור הגאווה לישראל בצווי המלך "לְבַלְתִּי רוּם לְבָבוּ מֵאֶחָיו" (דברים יז, ט), **שם המלך הראוי להתרומם ולהתגדל מצוה להימנע מגאות ורוממות הלב ולהיות לבבו שפל ככל אחיו הקטנים ממנו, אזי כל שכן האחרים שאינם ראויים לכך** (הרמב"ן דברים יז, ט).

ויש להבין, מדוע בני ישראל הקדושים צריכים להתרחק לגמרי ממידת הגאווה אפילו בשעה שיש להם מעמד חשוב או חכמה יתירה?

כל המתגאה עוקר את נשמתו מהקדושה ומקריב מנחה לסטרא אחרא

הגאווה היא שורש הנחש הקדמוני (מגלה צפונות! חלק א' למחבר 'שבט מוסר' פרשת בראשית ד"ה והלוחות ידוע מאמר). **לכן כאשר הנחש הלך ונגע באילן על מנת להראות לחוה שהנגיעה בעץ לא ממייתה** (פרקי דרבי אליעזר' פרק יג ד"ה הלך הנחש) **צווח האילן כנגד הנחש** (פרקי דרבי אליעזר' פרק יג ד"ה הלך הנחש) **שהוא הס"מ** (תיקוני זוהר) **תיקון סא דף צד ע"א ד"ה קול דהוה איל), ואמר לו "רשע אל תיגע בי!"** (פרקי דרבי אליעזר' פרק יג ד"ה הלך הנחש, 'תיקוני זוהר' תיקון סא דף צד ע"א ד"ה קול דהוה). **ויש אומרים שאמר זאת בשעה שהנחש דחף את חוה על האילן על מנת שהיא תיגע בו. ואז הוסיף האילן ואמר כנגדו "אל תבואני ואל תבואני ואל תבואני"** (תהלים לו, יב) (ספר הליקוטים' להאר"י ז"ל תהלים לו, יב סימן לג ד"ה אל תבואני) **לפי ששורשו ודרכו של הנחש הרשע היא הגאווה** (עפ"י 'מגלה צפונות' חלק א' למחבר 'שבט מוסר' פרשת בראשית ד"ה והלוחות ידוע מאמר) **וגם אכילת עץ הדעת על ידי אדם וחווה באה מהגאווה, כפי שאמר הנחש לחוה "כי ביום אֶכְלֶכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם וְהִייתֶם כַּאֲלֵקִים"** (בראשית ג, ה) (וארץ החיים' לר' אברהם חיים הכהן על התהלים מזמור לו, יב, עפ"י הקדמה של יסמיכת חכמים' לר' נפתלי כץ דף כח ע"ב טור ב).

הס"מ הנקרא 'אל זר' מתלבש בגאות (מדרש תלפיות' ענף גאווה ד"ה א"ה כיון שיעקב ועשו) **שצד הסטרא אחרא הוא גאווה ממש** (הרמ"ד וואלי' ספר הליקוטים' חלק ב פרק יחודים ד"ה ענין שם הוי"ה ב"ה). **ומכיון שהגאווה היא 'אל זר'** (וברכת טוב' על התורה לר' משה נראל הכהן דף כה ע"ב טור ב ד"ה שם חלק ג סימן) **אז המתגאה תופס את דרכי הס"מ אל זר, ואין עבודה זרה גדולה מזו** (מדרש תלפיות' ענף גאווה ד"ה א"ה כיון שיעקב ועשו). **ועוד בשעה שהאדם מתגאה הוא מקריב תקרובת ומנחה לסטרא אחרא ולילולי בת זוגו** (ייסוד יוסף' רבו של בעל 'קב הישר' פרק נג ד"ה אמנם אי אפשר, 'יסוד יוסף' פרק נד ד"ה והנה לפי ענין), **ואזי לו ואזי לנפשו** (ייסוד יוסף' פרק נג ד"ה אמנם אי אפשר לו לאדם) **שמביא תקרובת לעבודה זרה וְגָאוֹתוֹ** (יקב הישר' פרק נה והנה לפי). **ואז הס"מ שאחיותו הוא על ידי פגם 'הגאווה', מרים את ראשו. כי עיקר שליטת עשו הוא כשנמצאים גסי רוח בישראל** (מדרש לפירושים' לר' אליעזר פישל מסטריזוב חלק שני דרוש הענה דף קו ע"א ד"ה ומעתה נבוא לענין יעקב).

נשמת ישראל מצד טבעה ומקורה אי אפשר כלל שיהיה בה גאווה וגאון (יערבי נחלי פרשת נצבים דרוש ז ד"ה ולסיבה זו אמרו) **כי מקורה מהקדושה, וככל שהיא גְדֹלָה היא מתקרבת לקדושה וממנה נמשך לה בחינת 'הַעֲדָר'.** **ואילו בעובד עבודה זרה מקורו הרוחני בטומאה הרחק מהקדושה וככל שהוא גדל הוא מתקרב יותר למקורו ואז בטל ממנו בחינת 'הַעֲדָר' ונקנה לו בחינת 'המציאות' והוא מתגאה** (יערבי נחלי פרשת נצבים דרוש ז ד"ה 'משא"כ חיות העובדי גילולים). **לכן אם רואים איש ישראל שהוא מתגאה, בזה נודע בבירור שכבר נפשו עקורה ממקורה על ידי מעשים רעים שקדמו לו והוא שואב חיותו ומושפע מהסטרא אחרא שהוא מקור חיותו של עובד האילים. שאם לא כן, אין אפשרות כלל לנשמה ישראלית להתגאות. ומטעם זה אמרו רבותינו שהמתגאה הוא כמו עובד עבודה זרה** (ראה גמ' סוטה דף ד ע"ב) **כי חיותו כבר נשפעת מהסטרא אחרא** (יערבי נחלי פרשת נצבים דרוש ז ד"ה ולסיבה זו אמרו) **וגאותו היא סימן שנשמתו נכרתה ממקורה** (יערבי נחלי פרשת ויצא דרוש א ד"ה ועם זה נראה ל).

הגאותן משעבד ומוסר נשמתו בידי 'חיצונים' תקיפים אשר בקושי ניתן להיפרד מהם, והוא מסור תחת 'אלוהים אחרים' רחמנא ליצלן (ייסוד יוסף' תחילת פרק ז, 'קב הישר' פרק ז ד"ה נתתני) **ומטמא את הארץ כמו העבודה זרה עצמה** (יילקוט שמעוני' ישעיה רמז תפח ד"ה בועקד), **ובסופו של דבר הוא גם יבוא לידי עבודה זרה בפועל על ידי שהסטרא אחרא תסית אותו בהדרגה מעט מעט** (יערבי נחלי פרשת נצבים דרוש ז ד"ה ולסיבה זו). **כך הויה עם ירבעם בן נבט מלך ישראל שהיה תלמיד חכם ולא היה בתורתו שום דופי והיה מכויין אל האמות (מראית העין על השי"ס להחיד"א סנהדרין דף קג ד"ה ויש לחקור לדעת), ועם זאת גסות הרוח שהיתה בו על כך שרחבעם בן שלמה מלך יהודה יכול לשבת בעזרה שבמקדש ואילו הוא לא – היא זו שגרמה לו שהעמיד לישראל שני עגלי זהב לעבודה זרה וחסא והחטיא בהם, ואף הוא עצמו נטרד מן העולם הבא** (גמ' סנהדרין דף קא ע"ב).

מדת הגאווה היא אבי אבות הטומאה וריחה הרע נודף למרחוק

מדת הגאווה היא 'אבי אבות הטומאה' (יסור מרע ועשה טוב' לר' מודיעיטוב דף נח ד"ה ורוא דמלתא) **שורש החולאים והטומאות** (באר מים חיים' פרשת ראה ד"ה ואולם חס ושולם) **וכל העוונות** (ותורת חכם' לר' אברהם חיים הכהן פרשת פקודי דף ריו ע"ב ד"ה ברוך ה' כי הפליא חסדו). **והיא הקשה שבכל המדות** (יכד הקמח' לרבינו בחיי תחילת ערך גאווה) **הרעות** (ניעום אלימלך' פרשת תרועה ד"ה וזהו אדם כי יהיה) **והיא גם שורש לשאר המדות המגוננות והכיעורים** (בעלי ברית אברם' לרבי אברהם אזולאי פרשת אחרי מות ד"ה ולנקותם גייכ מבפנים, ידעת חכמה' למהר"ל פחוביצר' שער התשובה פרק כה דף לו ע"א טור ב), **והמחזיק בה נקרא 'בעל מום'** (ראה גמ' מגילה דף כט ע"א בשם רב אשי) **שאין מום גדול יותר מהגאווה** (יאור לשמים' לר' מאיר הלוי מאפסא פרשת אמור ד"ה וזה התהלך לפני) **ואין אשפה הגדולה ממנה** (יעירין קדישין' לאדמו"ר מרוזין פרשת בהעלותך על הפסוק 'והאיש משה עניו ד"ה ועתה כך הוא), **לפי שמידה זו משוקצת לפניו יתברך** (מדרש אליהו' למחבר שבט מוסר דרוש ג משיבת נפש דף יז ע"א ד"ה חסד הא), **ואין עוד דבר מאוס ומתועב כמוה** (ספר יפרח שושן' הנסמך לספר קרניים לר' אהרן קרדינא דף כט ע"ב).

קצרה היריעה מלספר על חסרון מדת הגאווה (יקב הישר' פרק סו ד"ה עם עברה של גאווה), **שהיא הממהרת את האדם לכל הדברים הרעים והחטאים לה'** (ייסוד יוסף' פרק נג ד"ה אמנם אי אפשר לו), **שכל העבירות כלולות בה ונמשכות ממנה – קטטה ומריבה וקנאה ושנאה וכעס ושקרים וליצנות. הפגם שלה גדול מאוד, ואזי לו לרגיל להיאחז בה** (ייסוד יוסף' תחילת פרק ז ד"ה איתא בספ' גבעת המורה, 'קב הישר' פרק ז ד"ה ואיתא בספר) **שנעשה מסור תחת ממשלת יצרו** (זרע שמשון' לר' שמשון נחמני על התורה פרשת בהעלותך דף קיה ע"ב טור ב ד"ה והאיש משה ענו). **ומשום שבמדת הגאווה כלולות כל העבירות שבתורה, על כן נאמר בתהלים "מַעֲוֹדֵד עֵינָיו ה' מִשְׁפִּיל רָשָׁעִים עַדִּי אֶרְצֵי"** (תהלים קמו, ה) **שלא נאמר "משפיל גאים" כפי שהיה נראה לנכון שהרי ההיפך מ"עניים" זה גאים, אלא**

רק בחינת 'רגלים' מהקדושה. וגם בחינה זו קשה לה לסבול את גאונותו וגאונו של זה, כי הקדושה והגאווה הן שתי הפכים והוא דוחק את רגלי הקדושה (יערבי נחלי פרשת שלח דרוש ג ד"ה ונקדים). ומה שאמרו כי תלמיד חכם צריך שיהיה בו שמינית שבשמינית גאווה (גמי סוטה דף ה ע"א בשם רב) כדי שלא יסתוללו בו קלי הדעת ויהיו דבריו מתקבלים עליהם בעל כורחם (רש"י גמי סוטה דף ה ע"א), **הרי כוונתם שיהיה בו חלק מועט של ה"ס"ד שהוא בחשבון 'שמינית שבשמינית', וכך הוא לא יגיע עדיין אל החלק ה'גס' רוח' שבו שהוא החלק ה"ס"ג הגדול יותר** (יספר החיים' לאחיו של המהר"ל מפראג בחלק גאולה וישועה פרק ב ד"ה ובכל התורה).

מטעם זה גם אי אפשר שהשכינה (תיקוני זוהר' תיקון כד דף סט ע"ב ד"ה ועוד לבא) **ואור הקדושה** (באר מים חיים' לר' חיים מצרנוביץ פרשת ראה ד"ה ואולם חס ושלים). **שְׁרָה על הגאותן** (תיקוני זוהר' תיקון כד דף סט ע"ב ד"ה ועוד לבא), **והוא נעשה פחות מן הפחות שבפחותים, כי הוא בזוי ומתועב לפניו יתברך והקב"ה שונא ומדחה אותו חוץ למחיצתו כפי שנאמר "תועבת ה' כל גבה לב"** (משלי טז, ה) (ישער התפלה' למחבר 'באר מים חיים' שער השמיני פרק כב ד"ה והנה האדם בכללו). **לכן אין בכל התורה את האותיות ג' וס' סמוכות זו לזו כי הן יוצרות את התיבה 'גס', והגסות רוח שגאוה לפני הקב"ה** (יספר החיים' לאחיו של המהר"ל מפראג בחלק גאולה וישועה פרק ב ד"ה ובכל התורה). **ומה שנקרא בעל גאווה בשם 'גס רוח' הוא משום שגאותו מעידה כי רוחו ממקום נמוך רחוק מן המלך הקדוש והיא עבה גסה ושפלה שבכל המדרגות, וממילא גם ההשפעה עליו מה' יתברך היא מעטה. וזה הטעם שאמרו רבותינו כי "סימן לגסות הרוח – לענינת" (ראה גמי שבת דף לג ע"א) (הרמ"ד וואלי יספר הליקוטים' חלק ב' ביאור מאמרי חז"ל וזוהר ד"ה הגס לבו בהוראה').**

הקב"ה ושכינת עוזו נמצאים על ראשו של אדם צדיק והוא נעשה מרכבה אל רגלי השכינה. אך המרים ראשו בגסות הרוח ובגאווה ולא במקרה, הרי הוא דוחק רגלי השכינה מעל ראשו ומסירה מעליו לפי שרוצה להיות ראש בפני עצמו ולא להיות תחת רגלי השכינה, וכיון שעושה עצמו 'אלוה' הרי הוא נעשה בעצמו עבודה זרה וְאֶשְׁרָה. וזה סוד מה שאמרו במדבר למשה רבינו "נִתְּנָה רֵאֶשׁ וְנִשְׁבְּחָה מִצְרִימָה" (במדבר יד, ד) כי ביקשו לעבוד עבודה זרה (ראה 'שמות רבה' כד, ב) הנקראת 'ראשי' שהרי ה"ס"מ הוא רֵאֶשׁ לכל הקליפות הממיתות הנקראות "פְּתָנִים" בסוד הפסוק "וְרֵאֶשׁ פְּתָנִים אֶצְרָר" (דברים לב, ט). ומזה נגזרת גם ה'אֶשְׁרָה' בעבודה זרה שהיא אותיות 'הראשי'. וכיון שהאדם גרם בגאוותו לסלק את השכינה הנקראת ראשו של עולם כפי שאמר ה' "אֲנִי רֵאֶשׁוֹן וְאֲנִי אֶחְרוֹן" (ישעיה מד, ו) ועשה עצמו עבודה זרה הנקראת 'ראשי' ו'אשרה', לכן אמרו עליו "כל מי שיש בו גסות הרוח ראוי לגודעו כְּאֶשְׁרָה" (ראה גמי סוטה דף ה ע"א בשם ר' אלעזר) (יעץ הדעת טובי' כתב יד לר' חיים ויטאל דף קא אות רלד ד"ה אמרו רז"ל).

תלמידי חכמים שמתגאים בתורתם מפסידים את שכרם לעתיד לבוא

אדם צריך להיות שפל בדברי תורה בעולם הזה (זוהר פרשת תרומה דף קכט ע"א ד"ה כדן כרוזא) ועל כך נאמר "אִם חֲכָמָה תִּחְמַקְתָּ לְךָ" (משלי ט, יב) כלומר שאם החכמים האדם בתורה אז ישתוק ולא יתפאר בלימודו בינו לבין חכמים אחרים לומר שהוא חכם מהם (שנתן ידות' לר' אברהם זוקני פרשת נשא ד"ה ובהו יבין לשון) **שאינן גאות בתורה אלא בעולם הבא** (זוהר פרשת תרומה דף קכט ע"א ד"ה כדן כרוזא), **ואדרבא יוסיף בעולם הזה ענוה ושפלות רוח ככל שיוסיף חכמה בתורה.** כמו משה רבינו שעל אף שהיה רבן של כל ישראל (דברי סופרים' לר' צדוק הכהן מלובלין אות כט ד"ה כללות המדות הטובות) ומוכתר בכל הכתרים הרוחניים והגופניים (זרוע ימין' על פרקי אבות להחיד"א פרק רביעי אות ד ד"ה ודרך רמז), הוא היה ענו מכל אדם (דברי סופרים' אות כט ד"ה כללות המדות הטובות). וכן אברהם אבינו ודוד המלך היו מוכתרים בכל הכתרים ועם זאת היו עֲנִיִּים בתכלית (זרוע ימין' על פרקי אבות להחיד"א פרק רביעי אות ד ד"ה ודרך רמז).

ובעונות הרבים היצר הרע גובר, וככל שהאדם גדול יותר בתורה כך הוא מתגאה יותר בחשבו כי אחרים הם מעטים ביחס לערכו (יערות דבשי' לר' יהונתן אייבשיץ חלק א' דרוש א ד"ה אך אם על ידי תורה), ובפרט לאחר שהוא לומד קצת תורה ועושה מצוה לשמה, היצר הרע בוער בו בפתע פתאום כמו תנור בגסות הרוח והוא בא לידי גאווה חלילה ומקלקל את כל דרך הטוב (עבודת ישראל' למגיד מקוויניץ פרשת שופטים ד"ה שופטים ושופרים) ומיד נדבקת בו גאווה חיצונית כי מחזיק טובה לעצמו בעולם הזה על מה שלמד (זקן אהרן' על התורה לר' אהרן הכהן בפירוש על מסכת אבות דף קלו ע"ב על משנה 'רבן יוחנן בן זכאי קבל מההלל ומשמאי וכו'). **וצריך להיזהר בזה מאוד, ובפרט מהגאווה בענין ההלכה שגדול כוחה והגאווה בה היא עון פלילי** (נגיד ומצוה' למהר"י צנחן בחלק סדר הקריאה בכל יום ד"ה צריך להיזהר). ומכריזים בשמים על אותו גס רוח בתורה (זוהר פרשת תרומה דף קכט ע"א ד"ה וכדן כרוזא: עיי"ש) בשעה שישראל אומרים קדושת יובא לציון גואלי שעליו העולם עומד (ראה גמי סוטה דף מט ע"א בשם רבא), משום שאותו גס רוח מחריב את העולם (ייסוד יוסף' פרק ד ד"ה כתיב כי כאשר וד"ה וזה שאמר הכתוב).

וכל אותם אלו המתגאים בשביל חכמתם או לימודם, נעשים באותה העת מרכבה לסטרא אחרא אפילו אם הם עוסקים אז בתורה (יקב הישר' פרק פח ד"ה והנה לא בחנם). **והסטרא אחרא שולט עליהם** (עפ"י 'מראית העין' על הש"ס להחיד"א אבות פרק ד משנה יט) **בעוד שכל כוחות הקדושה בורחים מהם** (ייסוד יוסף' תחילת פרק ד ד"ה ואם יתגאה בתורתו), **ואז הם עוקרים את חייהם מעולם הקדושה ושותלים אותם במקום טומאה** (יערבי נחלי פרשת ויקהל דרוש א ד"ה וזה גם כן). ונלמד הדבר מן השור, לפי שמקור גאוותו הוא קרניו ודווקא שם במקום הגאווה השטן מוצא לעצמו חנייה (ראה גמי ברכות דף לג ע"א בשם שמואל) (ייסוד יוסף' פרק פח ד"ה והנה לא בחנם, יקב הישר' פרק פח ד"ה והנה לא בחנם). זה הטעם ששירת השור בפרק שירה היא הפסוק "אֶזְרִי מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְה'; וְיֹאמְרוּ לְאִמְרוּ אֶשְׁרָה לְה' כִּי גָאָה גָאָה סוּס וְרָקְבוּ רָקְמָה בְּיָס" (שמות טו, א), "אֶשְׁרָה לְה' כִּי גָאָה גָאָה" – כלומר שהשור מודה ומשבח כי לה' יאות הגאווה והגדולה ולא לבני האדם (ייסוד יוסף' רבו של יקב הישר' פרק פח ד"ה ועל כן יש ליתן טעם).

כל מי שְׁעִמַל בתורה ויש בו גאווה הרי הוא כופר בעיקר ונחשב עובד עבודה זרה (דברים אחדים' להחיד"א דרוש א' על התשובה דף יז ע"א ד"ה ואל קוטב זה) **שעושה עטרה לעבודת אלילים** (יערבי נחלי פרשת ויקהל דרוש א ד"ה וזה גם כן). **ואין ספק שכל עמלו בתורה במצוות ובצדקות כולם נודדים והולכים להם לחלקו של הטורף' הסטרא אחרא'.** ונמצא שהוא מכניס קודש בחול ומוריד את התורה והמצוות שלו לעמקי 'הקליפות' (דברים אחדים' להחיד"א דרוש א' על התשובה דף יב ע"ב ד"ה ואבא היום לדבר בכלל). כך שמי שיש בו גאווה אפילו אם יש בידו תורה וצדקה הרי הוא כלא עשה כלום, שהכל הולך 'שבי לפני צר' הוא הסטרא אחרא (דברים אחדים' להחיד"א דרוש א' על התשובה דף יז ע"א ד"ה ואל קוטב זה). **ואף אם יעשה אדם זה סיגופים ותעניות הרי שהוא יורש גיהנום פעמיים, אחד בעולם הזה שסיגף את עצמו והתענה ולא עשה בזה כלום, ושנית בעולם הבא ששם הוא נקרא תועב וכוּפֵר בעיקר, ומצותיו ותורתו אינן רצויות ויורש גיהנום** (אהבת דוד' להחיד"א דרוש ד' ד"ה וזה אפשר רמז).

ויזהר האדם מן הגאווה בפרט בשעה שמפלפל בתורה (ייסוד יוסף' פרק מו ד"ה צריך לזהר מהגאווה) **ומחדש בה חידושים של אמת** (ייסוד יוסף' פרק ד ד"ה כתיב כי כאשר וד"ה וזה שאמר הכתוב), **שבדורות הללו אפילו במעט התבוננות בתורה הלב נהיה גס וגדול ומתגאה** (ייסוד יוסף' פרק סד ד"ה הרי לך שתנאים גדולים). **ואם נכשל בכך והתגאה ליבו בהלכה לפני העם שלא לשם שמים – אזי אחרי פטירתו ידונו אותו במדור שלישי של גיהנום** (זוהר חדש' מדרש רות דף צז ע"א ד"ה המדור השלישי). ואין הוא יכול להיות עם שאר הצדיקים המשתעשעים עם ה' בגן עדן, כי אין הקב"ה יכול לדור עם הגאותן במחיצה אחת ועל כן מוכרח להיות מקומו בגיהנום (סמיכת חכמים' לר' נפתלי כץ על מסכת ברכות פרק תשיעי דף קכו ע"ב טור). **כך נמצא שכל עמלו בעולם הזה היה לריק** (יילקוט מנחם' לרבי מרימונו פרשת כי תצא על הפסוק כי תחבוט יתך ד"ה והעבודה) **ואין לו חלק בעולם הבא** (יספר זכירה' לר' זכריה סימנר דף לג ע"ב ד"ה גם מדה זו).

על כן נכון לפני שעושה האדם דבר שבקדושה, יתפלל תחילה שלא יבוא חלילה שום נדנדוד של רמות רוח בעסק הקדושה שלו ובפרט בעסק בתורה ובשעה שלמלמד תורה לרבים (יסוד יוסף פרק לה ד"ה ובכל דבר של קדושה). והרבה היו מתפללים קודם לכן תפילה קצרה שלא תזוה דעתם (יקב הישרי) פרק מג ד"ה בכלל המקלל הרבים) כגון "יהי רצון מלפניך ה' אלוקי ואלוקי אבותי שלא תזוה דעתי עלי חס ושלום" (יסוד יוסף רבו של מחבר יקב הישרי פרק לה ד"ה ובכל דבר של קדושה) ויכניס החכם בליבו שאין לו מה להתגאות בתורתו אף אם לבו שנון ומחודד וחכם בתורה בעומק ורוחב, שהרי הוא כקליפת השום ביחס לתנאים ואמוראים חכמי התלמוד, והם היו כולם ענוותנים גדולים (יסוד יוסף תחילת פרק ז ד"ה ואם יתגאה בתורתו, ידעת חכמה למהר"ל פוחוביצר שער התשובה פרק דף לו ע"א טור ב) שבעבור ענווה זו זכו לכתרה של תורה (יסוד יוסף תחילת פרק ז ד"ה ואם יתגאה בתורתו).

הקליפה נדבקת באדם הגאותן ואין יכול לקום בתחיית המתים

מרב דבקותו של הגאותן ב'קליפה' (ידרך חכמה נתיב לב הענוה דף סב ע"ב ד"ה וכאשר יתן האדם), אף לעתיד לבוא בעת תחיית המתים אין עפרו ננער (גמי סוטה דף ה ע"א) כלומר שהוא לא יקום בתחיית המתים (ידרך חכמה למהר"ל פוחוביצר נתיב לב הענוה דף סב ע"ב ד"ה וכאשר יתן האדם, ידברים אחדים להחיד"א דרוש א' על התשובה דף ד ע"א ד"ה יסוד האש). ויש אומרים שהוא כן יקום אבל לא כמו שאר המתים. שכל המתים שיקומו יקרמו תחילה עור בשר וגידים ושאר איברים, ויעשו אדם שלם בכל איבריהם, ואחר כך תבוא הרוח ויעמדו על רגליהם כפי שהיה בזמן יחזקאל הנביא (ראה יחזקאל פרק לו). וידמה להם כאילו היו ישנים והתעוררו משנתם, ללא שיזכרו את צער המיתה וחייבוט הקבר וְהִנְחָתָם בעפר כמה מאות שנים, והיו אז בריאים וחזקים בלי שום צער ומיחוש כלל מתוך הרבה נחת רוח. אך אותם בני אדם שהיה בהם גסות הרוח יקומו בתחיית המתים כמו אדם חולה שהיה לו מכה גדולה בבשר גופו והוא קם מתרדמה שעשו לו על מנת שלא ירגיש בצער קריעת הנתון בשרו, שאף אחרי קימתו מהתרדמה הוא עודנו חולה ומרגיש בחלישות גופו. וזה כוונת רבותינו שאין עפרו של הגס רוח ננער' (ראה גמי סוטה דף ה ע"א בשם ר' אלעזר) (יבן יהודה למחבר היבן איש חי מסכת סוטה דף ה ע"א ד"ה אין עפרו ננער).

ונרמז על בעל הגאווה בפסוק "זאת קומתך דמתה לתמר" (שיר השירים ז, ח) שיש בשלוש תיבות שבפסוק את האותיות 'מת' 'קומתך' דמתה לתמר" והן האותיות האמצעיות שבכל תיבה, ללמד שכל המתגאה והולך בקומה זקופה כ"תמר" הזה הגבוה, הרי שהוא מת. ושלוש התיבות 'מת' רומזות על שלש מיתות לגאותן – 'מת' אחד כנגד העולם הזה שהשררה שנוהג אדם זה על הציבור (יעני העדה ל' אליהו הכהן על שיר השירים ד"ה זאת קומתך דמתה לתמר) מביאה אותו שיתגאה לבו (ידרך חכמה נתיב לב הענוה דף סב ע"ב ד"ה וכן שם ז"ל וכולהו) ובסוף מקברת אותו ש'הרבות' מקברת בעליה (ראה רבינו עובדיה מברטנורא על פרקי אבות א, י ד"ה ושנא את הרבות). 'מת' שני כנגד העולם הבא שאותו האדם נדון בגהינום ואינו יחי בעולם הבא. 'מת' שלישי הוא על זמן תחיית המתים לפי שאותו האדם הגאותן אין עפרו ננער כפי שנאמר "יחיו יתידך נבלתי יקומו הקיצו ורננו שְׁכֵנֵי עִפְרוֹ" (ישעיה כו, יט) שדווקא אדם שעשה עצמו שפל כ"עפר" יקום בתחיית המתים (יעני העדה למחבר 'שבט מוסר' בפרוש על שיר השירים ד"ה זאת קומתך דמתה לתמר).

חולי הגאווה היה הסיבה לגלות ישראל מארצו ותיקונו יביא לגאולה

חולי הגאווה היה סיבת גלות עם ישראל מארצו (ידבק מאח' ל' אברהם חמוי מערכת ג אות ה ערך גאווה), כי בזמן בית המקדש השני היו בני האדם מתגאים זה על זה, עד שהיו קונים את הכהונה הגדולה בממון והיו משמשים על גבי המזבח כהנים שאינם הגונים (מגלה צפונות למחבר 'שבט מוסר' חלק א' פרשת וישלח ד"ה במדרש וישלח יעקב מלאכים). וכן התגאו הנשים שנאמר "כי נבהו פנות ציון" (ישעיה ג, טו) (שער החצר ל' דוד בן שמעון סימן תנט ד"ה יונשך' בשם יסמוכים לעד' פרשת קדושים). ושורש הגאווה אז המשיך אחריו את כל האיסורים החמורים של עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים, ולשון הרע בראש כולם. ועל זה הוגלו ישראל מארצם (מגלה צפונות למחבר 'שבט מוסר' חלק א' פרשת וישלח ד"ה במדרש וישלח יעקב מלאכים). וגם כעת חולי הגאווה שנמצא בתוך ישראל הוא זה שמעכב את הגאולה (ידבק מאח' ל' אברהם חמוי מערכת ג אות ה ערך גאווה), ובכדי שייבנה בית המקדש מחדש צריך האדם לתקן מה שפגוע אז בגאווה (מגלה צפונות חלק א' פרשת וישלח ד"ה במדרש וישלח יעקב מלאכים) ולקנות מדת הענוה (שער החצר ל' דוד בן שמעון סימן תנט ד"ה יונשך' בשם יסמוכים לעד' פרשת קדושים). וכשאדם ירחיק ממנו הגאווה מאוד מאוד בכל ההרחקות שאפשר אז יגיע לענוה (ארבע חרשים) פרק י כסא דף דף כ"ב ע"ב בהערה ד"ה יצא לנו שראוי).

ואל יחשוב אדם שטיפש הוא מי שמתגאה ואף יעלה צחוק על שפתיו אם ישמע שרוב בני האדם נכשלים בזה, כי הנסיון מראה שביד כל אדם לראות ברגע שהוא בעצמו מתגאה, שהרי אם בני ביתו או חבריו יעשו לו נגד רצונו והוא יקפיד עליהם ויראה להם פנים זועפות – הרי שהוא בעל גאווה. ומתוך כך גם ינקם מהם ויעבור על "לא תקם ולא תטר" (ויקרא יט, יח) וגם על "לא תשנא את אחיך בלבבך" (ויקרא יט, יז) ועל "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח). ואם יאמר אותו האדם שהוא עושה כן לתיקון עניינו ואנשי שלומו להנהיגם בדרך הישר – הלא אלקים יחקרו זאת אם באמת שפל הוא בלבו ולא מקפיד כלל רק עושה מעשיו לשם שמים להנהיג את בני ביתו ואוהביו. וכל מי שעניו בשר לו ישים אל לבו וישקול דבריו ועניינו ומחשבותיו שלא ייכשל בזה, כי אפילו במעט גאווה הרי הוא בכלל "תועבת ה' כל בבה לב" (משלי טו, ה) (דברים אחדים להחיד"א דרוש א' על התשובה דף יב ע"ב ד"ה ואבא היום לדבר בכלל. וראה 'יסוד יוסף' פרק סד בסוף ד"ה הרי לך שתנאים גדולים). ורבותינו כבר הרחיקו מזה את האדם עד הקצה האחרון ואמרו "מאד מאד הני שפל רוח" (ראה פרקי אבות ד, א) (עץ הדעת טוב' כתיב יד ל' חיים ויטאל אות קלא דף נו טור א ד"ה רק לויטס).

לכן הכרח גדול שיתגבר האדם בתפילתו בתחנונים ובבכייה גדולה לפני ה' יתברך שישיר ממנו את מדת הגאווה הדבוקה בו (יסוד יוסף תחילת פרק ז ד"ה ובאמת הכרח גדול, יקב הישרי פרק ז ד"ה על כן צריך האדם) וטוב שיעשה כפי שיעץ דוד המלך לבנו שלמה, להזכיר לעצמו בלבו שהוא עתיד למות כדרך כל הארץ וכך ינצל מהגאווה והעבירה (עפ"י זכר דוד' מאמר שלישי דף ע"א ע"ב ד"ה וזהו כוונת מה שצוה). והנהגותיו של האדם רמוזות בשמו, שהוא יכול להיות בעל גאווה קשה כמו קושי גוף האדמה או ענו ושפל כמו האדמה שהכל דשים בה (זרע שמשון על התורה ל' משון נחמני פרשת בהעלותך דף קיה ע"ב טור ב ד"ה והאיש משה ענו). וכבר אמרו רבותינו "אין בן דוד בא עד שיכלו גסי הרוח מישראל" (גמי סנהדרין דף צח ע"א) כי גסי הרוח מעכבים את הגאולה (ראשית חכמה שער הענוה פרק ב' ד"ה והדברים המעכבים). ועל זה גם אמרו שאין משיח בן דוד בא אלא כאשר "תכלה פרוטה מן הכיס" (ראה גמי סנהדרין דף צח ע"א) משום שעל ידי כן תשבר גאונותם של ישראל ויתוקן פגם הגאווה שעליה הם גלו, ואז משיח בן דוד יבוא לגאול את ישראל (מגלה צפונות חלק א' פרשת וישלח ד"ה במדרש וישלח יעקב מלאכים) במהרה בימינו, אמן.

<p>העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>יהודית בת ורדה חזיטה</p> <p>ובל בני משפחה</p>	<p>הפנת העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>שמואל בן אולגה</p> <p>היינו</p>	<p>הפנת העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>שירה בת מוריה</p> <p>היינו</p>	<p>העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>עליה בת יפה</p> <p>ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>עליון בן גיטל</p> <p>ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>עליון בן מימיה</p> <p>ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>עליון בן גיטל</p> <p>ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>עליון בן מימיה</p> <p>ת.נ.צ.ב.ה.</p>
<p>הפנת העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>שמואל בן אולגה</p> <p>היינו</p>	<p>הפנת העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>שירה בת מוריה</p> <p>היינו</p>	<p>הפנת העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>עליה בת יפה</p> <p>ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>הפנת העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>עליון בן גיטל</p> <p>ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>הפנת העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>עליון בן מימיה</p> <p>ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>הפנת העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>עליון בן גיטל</p> <p>ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>הפנת העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>עליון בן מימיה</p> <p>ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>הפנת העלון עם תפילת שבת ויום טוב</p> <p>עליון בן גיטל</p> <p>ת.נ.צ.ב.ה.</p>